

- ב. לרבי, מאמר קונה בעל כרחא אף על פי שעומדת וצווחת שאין ברצונה לזכות בכסף שנותן לה (עפ"י דבר אברהם ח"ב יח).
 ג. גט יבמין שהיבם נותן ליבמתו ופוסלה עליו בכך מדרבנן (כדלהלן נב), אם נתנו לה שלא מדעתה – אמרו בירושלמי (ה,ד) שלא פסל, בדומה לחליצה שאינה אלא לדעתה. וכתב בספר אור שמח (יבום ה,א) שזה אמור רק לרבי המדמה מאמר ליבום ועל כן הגט דומה לחליצה, אבל לחכמים שהמאמר כקידושין, אף הגט כגירושי אשה דעלמא ומועיל שלא מדעתה.

דף כ

כט. א. חייבי לאוין, איסורי עשה, לאו-ועשה, או אלו האסורים מדרבנן – מה דינם לענין חליצה ויבום, לכתחילה ובדיעבד?

- ב. מה הדין בכל אלו כשנפלה עמה אחותה מאח אחר ליבום?
 ג. סריס וזקן – מה דינם לענין יבום, ולענין יבום נשותיהם?

א. כל שהיא איסור ערוה – לא חולצת ולא מתיבמת, וכן צרתה. ואם בא עליה או על צרתה חייב כרת. ואם חליץ – אין חליצתה כלום וכשרה לכהונה, כדלעיל.
 חייבי לאוין, כגון ממזרת לישראל או גרושה לכהן – הסיקו שמהתורה מתיבמת אבל גזרו חכמים ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, הלכך חולצת ולא מתיבמת, ואם בעלו קנו ונפטרה צרתה. והעלו בתיובתא דעת האמוראים שאמרו אף בדיעבד לא נפטרה הצרה משום שאין עשה דיבום דוחה ל"ת מפני שאפשר בחליצה – שחליצה במקום יבום לאו כלום היא.

א. חייבי לאוין, צרותיהן חולצות או מתיבמות (עפ"י תוספתא; ירושלמי; אה"ע קעד, א. וערש"י יא: ד"ה פסולה) דמלתא דפשיטא היא ואין צריך להשיענו.

ב. לרבי עקיבא שאמר (מט.) אין קדושין תופשים בחייבי לאוין, הרי הם כחייבי כריתות ואינם בני חליצה ויבום וצרותיהם פטורות (עפ"י גמרא ט. ותוס'; רש"י מד סע"א).

ג. יתכן ולרבי יוסי (המובא בירושלמי חלה) חייבי לאוין עולות לחליצה ואינן עולות ליבום מדין תורה (ער"ש חלה ב, א. וע"ע במשך-חכמה תצא כה, ז שנראה מדברי הירושלמי (יבמות א, א) שאין יבום מחייבי לאוין מדין תורה ואעפ"כ אם בעלו קנו, וכמו שקדושין תופשים בחי"ל אעפ"י שביאתם אסורה).

ד. מבואר בתוס' שאין התר מהתורה לחייבי לאוין אלא תחילת ביאה, אבל גמר ביאה אסורה מפני שכבר נתקיימה מצות יבום. וכמה ראשונים חולקים וסוברים שמכל מקום המצוה נמשכת עד גמר ביאה (ערמב"ן ורשב"א).

ה. עבר וייבם, יש מי שכתב שהולד חלל מדרבנן (עפ"י ספר המקנה קדושין סו: אחיעזר ח"א ד). ויש מצדדים לומר שהתחלל מדאורייתא (עפ"י קרן אורה כא: ועוד. ולדעת התוס' שבגמר ביאה אסורה – ודאי הולד חלל וכן היא מתחללת בגמר ביאה. וע"ע מנחת חינוך רסז). ובחללה שנפלה לפני כהן ונתייבמה – נראה שהולד חלל מדאורייתא כאמו אף לדעה ראשונה (עפ"י אמרי משה י, ט).

איסור-עשה או לאו-ועשה כגון אלמנה מן הנשואין לכהן גדול (שיש בה לאו דאלמנה ועשה דבעולה). ורביא אמר אף אלמנה מן האירוסין יש בה עשה ד'קדשים תהיו' ואולם סתמא דגמרא לא נקטה כן, ואפשר שאף רבא חזר בו למסקנא – מדין תורה הן עולות לחליצה ולא ליבום, שאין עשה דוחה עשה וכל שכן לאו ועשה [אבל נתרבו לחליצה מיבמתו. והרמב"ן צדד שלפי המסקנא חיוב חליצה בחייבי לאוין-ועשה הוא מסבירא ולא מדרשת 'במתו'. ויש סוברים שאינה צריכה חליצה אלא מדרבנן (עפ"י ריטב"א, ומוכא שיטה זו בתורא"ש ובמאירי. וערמב"ן ורשב"א כאן ורשב"א לה סע"ב). ואם בעל – לא קנה ולא נפטרה צרתה.

קעב

- א. דנו האחרונים אם עבר וכנסה, האם עומדת באיסור אשת-אח ובכרת, או שמא כיון שעולה לחליצה מן התורה, אינה אסורה משום ערוה. ויש שתלו זאת במחלוקת הראשונים (עפ"י מל"מ; שעה"מ יבום ו. וע' אחיעזר).
- ב. משמע שחייבי עשה אם בעלו לא קנו אף מדרבנן, וכל שכן מאמר אין מועיל בהם (חזו"א קלד לדף מד). ויש אומרים שצריכה גט מגזרה דרבנן. ויש מצדדים שאם בעל לשם קידושין צריכה גט מן הדין שהרי קידושין תופסים בחייבי לאו-ועשה (ע' מאירי).
- ג. צרות חייבי עשה או לאוין-ועשה – מותרות (עתוס' מד. ד"ה אלמא. וכנ"ל בחי"ל). ונראה שלדעת הראשונים שמדין תורה פטורות אף מן החליצה, לדעת רבי יפטרו צרותיהן כיון שאין אני קורא בהם 'ולקחה' ולדעתו אין הדבר תלוי בשם ערוה (עפ"י חדושי ר' שלמה היימן סוס"א).
- האסורות מדברי סופרים כגון שניות לעריות – חולצות ולא מתיבמות. חלץ או בעל – הועילו מעשיו ונפטרה צרתה.
- א. השניות לעריות אינן אסורות את צרותיהן להתיבם (ירושלמי; אה"ע קע, יח ובהגר"א).
- ב. החלוצה לכהן חולצת ואינה מתייבמת, כפי ששינינו במשנה. יש מי שכתב שהואיל ואיסורה מדרבנן ואינה מתייבמת משום גזרה אטו ביאה שניה, בספק חלוצה הריהי מתייבמת (עפ"י תיבת גומא לפמ"ג – אמור).

חלץ לזו האסורה עליו בלאו או בלאו-ועשה או מדברי סופרים – לדעת הרמב"ם לא נפטרה צרתה בחליצה זו אלא צריך לחלוץ גם לצרה (וכן פסק בשלחן ערוך אה"ע קעד, א. ורק אם שתיהן אסורות, פוטר חליצת האחת את חברתה. עבהגר"א קע סקט"ו). ויש חולקים וסוברים שחליצת האסורה פוטר צרתה (עפ"י בה"ג; רמב"ן מד. – עפ"י התוספתא; וע' פסקי ריא"ז; תוס' להלן כו: ד"ה וחליצה; שו"ע ורמ"א קע, ובהגר"א שם ובסי' קעד סק"ג).

ב. אחותה של ערוה שהיא יבמתה, ונפלה עמה [משני אחים] – חולצת או מתייבמת, שאינה אסורה לו משום אחות זקוקתו שהרי ערוה אינה זקוקה כלל, אבל באיסור-מצוה (– שניות האסורות משום מצוה [דאוריתא. ירושלמי ב, ד] לשמוע דברי חכמים), כיון שמהתורה נופלת לפניו ליבום, נמצא פוגע באחות זקוקתו (ואסור משום שיש זיקה או משום ביטול מצות יבמין על ידי שלוקח את אחותה. ע' בראשונים), הלכך חולץ ואינו מייבם. והוא הדין לאיסורי-קדושה, אחותה שהיא יבמתה אסורה (משנה כו. ראשונים).

ג. פצוע דכה וכרות שפכה וסריס אדם והזקן (שהיתה להם שעת הכושר להוליד) – או חולצים או מיבמים, אלא שאסור לפצוע דכה לייבם משום איסורו לבוא בקהל ואולם אם ייבם – קנה ואסור לקיימה. וכן כשמתו הם – נשותיהם עולות ליבום לאחיהם.

דין יבום וחליצה באשת כהן גדול או מלך שמתו, ודין המלך עצמו לענין יבום וחליצה – בסנהדרין יח-יט.

דף כא

ל. מהו מקור איסור שניות לעריות ומה טעמו?